

УДК 002.5+303.442.3

Людмила ГЛЄБОВА
к.філол.н., доцент кафедри історії,
археології, інформаційної та архівної справи
Центральноукраїнський національний технічний університет

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ БІБЛІОТЕК КРОПИВНИЦЬКОГО

Дослідники Захарова В. та Філіпова Л. переконані, що «в останні роки відбулося досить широке визнання соціального статусу ІАД – інформаційно-аналітичної діяльності (розшифрування наше – Л.Г.)» [1]. Бібліотечні установи традиційно надають споживачам доступ до інформації, формують та зберігають документні ресурси. Тому за профілем основної діяльності бібліотеки розглядаються як центри-держателі інформаційних ресурсів. Проте, окрім зберігання інфоресурсу, бібліотеки виконували і продовжують виконувати інші функції – формують бази даних, створюють інфопродукти та ін. Більше того, саме із їх виконанням науковці пов'язують майбутнє бібліотек як потужних інформаційних центрів продукування нової інформації, нових знань на базі існуючих.

Аналітико-синтетична обробка інформації є традиційною, так би мовити, споконвічною функцією бібліотечної інформаційної установи. Це, перш за усе, створення каталогів, виконання процесів систематизації, предметизації, укладання бібліографічних покажчиків. Не випадково у посібнику «Основи інформаційно-аналітичної діяльності» [1] автори ведуть мову про те, що інформаційні органи випускають два види інформаційних продуктів: науково-технічну продукцію та продукти, пов'язані із так званим бібліотечним обслуговуванням. Зазвичай бібліотечні установи здійснюють бібліографічну обробку документів, частина з них продукують реферативну, оглядово-аналітичну інформацію тощо, тим самим здійснюючи підготовку інформаційно-аналітичних продуктів.

Вторинні інформаційні ресурси, доступ до яких надає бібліотека, можна поділити на дві групи – інформаційні документи, укладені зусиллями працівників бібліотеки та придбані чи передплачені вторинні інформаційні ресурси (наприклад, доступи до повнотекстових, реферативних тощо баз даних). Зрозуміло, що для нашого дослідження вагомими є ресурси першої групи – продукти інформаційно-аналітичної роботи бібліотекарів.

Ознайомившись із інформацією веб-сайтів бібліотек трьох закладів вищої освіти Кропивницького – Центральноукраїнського національного технічного університету (ЦНТУ) [6], Центральноукраїнського педагогічного університету імені Володимира Винниченка (ЦДПУ) [7] та Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету [8] можемо констатувати той факт, що за час своєї діяльності, наприклад, для бібліотеки ЦНТУ – це понад 90 років [4],

бібліотеками університетів міста було створено значну кількість інформаційних продуктів, що є результатом їх інформаційно-аналітичної роботи. Забезпечення користувачів, серед яких – науковці, бібліографічною, а у нашому випадку – і реферативною, оглядово-аналітичною інформацією, є одним із завдань діяльності даних бібліотечних установ, а виникнення та робота університетських бібліотек нерозривно пов'язана із діяльністю закладів вищої освіти, на задоволення потреб яких – організацію навчально-виховного процесу, здійснення науково-дослідної діяльності – бібліотечні структурні підрозділи зорієнтовують свою роботу.

Масив вторинних документів (вторинний інформаційний ресурс), що входить до інформаційного ресурсу бібліотеки ЦНТУ включає, перш за все, бібліографічні документи. Існування будь-якої бібліотечної системи неможливе без створення бібліографічного (вторинного) інформаційного ресурсу. Зокрема, й сучасний бібліотечний каталог зараховуємо до бібліографічних ресурсів із оф-лайнним доступом у випадку бібліотеки ЦНТУ.

Фахівцями бібліотеки ЦНТУ укладаються бібліографічні покажчики, їх продукуванням займається інформаційно-бібліографічний відділ. Тематика цих бібліографічних документів досить різнопланова: екологічні проблеми; питання інформаційних технологій та захисту інформації; урановидобувні технології та ін.

Бібліотека ЦНТУ пропонує споживачам інформації огляди нових надходжень літератури із 2016 року, з цими інфопродуктами можна ознайомитися на сайті бібліотеки.

Працівники бібліотеки ЦНТУ створили понад 50 якісних і цікавих віртуальних виставок – оглядово-аналітичних документів різноманітної тематики: норми етикету, топоніміка, холодне штампування, Україна в системі міжнародних економічних відносин та ін.

Відносно новий напрям роботи бібліотеки ЦНТУ, який реалізується, безумовно, у співпраці з керівництвом закладу, викладачами та студентами ЗВО – формування культури академічної доброчесності. Активна роль у цьому процесі належить директорці бібліотеки ЦНТУ – Євміній Вікторії, яка уклала інформаційні продукти означеної тематики. Таким є, зокрема, бібліографічний покажчик – «Академічна доброчесність – невід'ємна частина освітнього процесу».

Отже, продуктами аналітико-синтетичної обробки інформації є такі інформаційні продукти бібліотеки ЦНТУ:

- Каталоги (зокрема й електронний);
- Електронний архів – Репозитарій ЦНТУ;
- Бібліографічні документи (списки, покажчики);
- Оглядово-аналітичні документи (огляди нових надходжень, періодичних видань; віртуальні книжкові виставки).

Вторинний інформаційний ресурс бібліотеки іншого університету нашого міста – ЦДПУ – складають такі продукти:

- Електронний каталог бібліотеки (наявний у онлайн-доступі) та інституційний репозитарій – повнотекстова база даних.

- Бібліографічні покажчики та бібліографічні списки;
- Книжкові виставки різної тематики.

На веб-сайті ще одного закладу вищої освіти – Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету – у розділі «Структура» веб-сайту університету є дані про науково-технічну бібліотеку льотної академії, згадуються наявні у фондах інформаційні продукти, наприклад, бібліографічні посібники, проте ознайомитися на веб-сайті із жодним із них немає можливості.

На сайті академії знаходимо також інформацію про інституційний репозитарій – повнотекстову онлайн базу даних.

У створенні бібліотеками інформаційних продуктів особлива увага, вважаємо, має приділятися укладанню документів сільськогосподарської, природничої та технічної тематики. У цьому напрямку бібліотека ЦНТУ працює досить продуктивно, що зумовлено профілем основної діяльності установи та наявністю наукових розробок професорсько-викладацького складу університету в означених напрямках.

Перспективним у майбутньому вважаємо укладання більш привабливих для читачів видів інформаційних продуктів, наприклад дайджестів та ін. Бібліотеками закладів вищої освіти Кропивницького створюються відносно нові, сучасні види вторинних документів. Це, наприклад, лонгрид, буктрейлери, підготовлені бібліотекарями ЦНТУ та ЦДПУ. Хоча тут, на нашу думку, ми торкаємося уже іншого боку аналізованої проблеми, про що вели мову дослідниці Ірина Захарова та Людмила Філіпова – «регламент на інформаційну продукцію». «Можливо, настав час розробки стандартів підприємств, специфікацій або інших аналогічних матеріалів на певні види інформаційної продукції (досьє, бібліографічні покажчики, дайджести і т.д.)» [1], проте це вже – тема зовсім іншого дослідження.

Отже, результатом ІАД бібліотек трьох університетів Кропивницького є вторинний інформаційний ресурс бібліотек ЦНТУ (розглянутий тут більш детально) та ЦДПУ, що включає бібліографічні, реферативні та оглядово-аналітичні типи вторинних документів. Якість та кількість інформаційних продуктів ІАД, створених фахівцями цих бібліотечних установ, наочно засвідчує високу кваліфікацію та професіоналізм бібліотекарів. Більше того, такий підхід до їх створення є, на нашу думку, свідченням розуміння процесів трансформації інформаційних установ, про які ведуть мову науковці. Як зазначає «Творець бібліотеки інформаційного суспільства» [5], Л.Й.Костенко, «в умовах переходу від індустріального суспільства до суспільства знань бібліотека має освоїти інтегрований технологічний цикл, що включає всі наукоємні процеси обробки документальних масивів, починаючи із бібліографування і закінчуючи екстракцією зі сховищ даних нових знань. Це – визначальна ідеологема її розвитку й одночасно неодмінна умова існування, інакше в ХХІ ст. книгозбірня стане музеєм книги» [2]. Куди спрямована трансформація сучасних бібліотечних установ – зараз сказати дуже важко, та чи і можливо взагалі? Чи був правий дослідник Ю. Столяров, наводячи тезу американських фахівців ХІХ ст, які «образно порівнювали бібліотеку із водогоном, що задовольняє потреби у воді просто вдома, підкреслюючи у такий

спосіб, що абоненти та читальні зали – тимчасові структури в організаційній системі бібліотеки»? Єдине, що, на нашу думку, не підлягає сумніву, це твердження про те, що інформація, робота із нею, змінює не лише бібліотеку, а і сучасний світ загалом.

Джерела та література

1. Захарова І. В., Філіпова Л. Я. Основи інформаційно-аналітичної діяльності : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 335 с.
2. Костенко Л. Й. Бібліотека суспільства знань: концептуальна модель // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2006. №1. С. 23 – 28.
3. Столяров Ю.Н. Документный ресурс: учеб. пособие для студентов вузов. Москва: Либерия, 2001. 152 с.
4. Технічна освіта на Кіровоградщині: історичний нарис. Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2009. 240 с.
5. <https://krasnopillia.info/2015/09/14/tvorets-biblioteky-informatsijnoho-suspilstva/>
6. <http://library.kntu.kr.ua>
7. <https://www.cuspu.edu.ua/ua/library>
8. <http://www.glau.kr.ua/index.php/ua/struktura/nayk-teh-bib>